

Hon- és népismeret – Helyi pedagógiai program

(Budapest XXI. Kerületi Herman Ottó Általános Iskola)

Adaptálta: Kovácsné Gergely Julianna – humán munkaközösség vezető

A NAT 2020-ban megjelent Kerettanterve a tantárgy tanítására lehetőséget ad 5. vagy 6. évfolyamon heti 1 órában. Iskolánk nevelőtestülete a rendelkezésre álló órakeret függvényében úgy döntött, hogy az eddig 5. évfolyamon tanított tárgyat a 2020-2021-es tanévtől áthelyezi a 6. évfolyamra.

„A hon- és népismeret tartalmazza a népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű egyéni és közösségi tevékenységeknek, amelyek a család, az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a Kárpát-medence, a magyar nemzet és a Magyarországon élő népek megismeréséhez, megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti a közösségi, nemzeti azonosságtudat kialakítását. Megalapozza és áthatja a különböző tanítási területeket. Rendszerezett ismeretanyagként lehetőséget teremt a magyar népi kultúra értékeinek megismerésére, a különböző kultúrákat, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a szociális érzékenység kialakítására.” (Kerettanterv)

A tantárgyi ismeretek elsajátíttatása során kiemelten fontosnak tartjuk az iskolánk volt pedagógusa, Csetényi Etelka (Csepel díszpolgára) által létrehozott néprajzi gyűjtemény anyagának felhasználását is.

A tantárgy által fejlesztendő/fejlesztett kulcskompetenciák a Kerettanterv alapján:

A tanulás kompetenciái: A tanuló egyéni tanulási utakon, belső motivációval, önszabályozó stratégiák alkalmazásával jut el a nemzeti múlt, a szülőföld értékeinek megismeréséhez, a hagyományos népi élet és a népszokások megismeréséhez, a táji jellegzetességek felfedezéséhez. Az aktív tanulást önállóan, valamint másokkal is együttműködve alkalmazza céljai megvalósítása érdekében. Tanári iránymutatással, segítséggel képes a hiteles források feldolgozására, a lényegkiemelésre. Mások véleményének, egyéni tapasztalatainak megismerésével fejlődik vitakultúrája, hálózati csoportos tanulási képessége.

A kommunikációs kompetenciák: A tanuló saját tapasztalatainak megosztása, önállóan gyűjtött információinak közvetítése, vitahelyzetekben való megszólalása, érvelése során a kommunikációs helyzetnek megfelelően alkalmazza anyanyelvi kompetenciáit, tanult viselkedési mintáit. Az információcsere változatos területeken valósulhat meg, a hagyományos auditív és vizuális csatornák mellett a digitális lehetőségek alkalmazásával. Kommunikációközpontú helyzetgyakorlatokban, játékszituációkban (színhátékszerű népszokások, köszöntők, mondák, mesék, népdalok, népi játékok, mondókák) alkalmazni tudja az elsajátított kötött nyelvi formájú és improvizatív szövegeket.

A digitális kompetenciák: A tanuló információk gyűjtéséhez és rendszerezéséhez a könyvtári dokumentumok mellett forrásként használja az elektronikusan elérhető szakirodalmat,

képgyűjteményeket (múzeumok online adatbázisait). Digitális kompetenciáit változatos helyzetekben és szerepekben, önállóan és másokkal is együttműködve, céljai megvalósítása érdekében tudja alkalmazni. A digitális kultúra tantárgy keretében elsajátított ismereteit felhasználva mutatja be a választott témát.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló elsajátítja a hon- és népismeret alapfogalmait; információkat, tényeket, adatokat gyűjt, válogat, önállóan vagy társaival együttműködve rendszerez. Összehasonlítja a természeti környezet által meghatározott életmódbeli különbségeket, a közösségi szerepeket, a kölcsönös segítségnyújtáson alapuló társas munkavégzés jelenségeit, összefüggéseket állapít meg, következtetéseket, magyarázatokat fogalmaz meg.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló érveit, gondolatait, véleményét szabadon kifejti, ugyanakkor nyitott a pedagógus útmutatásaira, társai észrevételeire, amelyek hatására álláspontját rugalmasan kezeli, korábbi döntéseit felülbírálja, módosítja. Fejlődik, alakul az önismerete-énképe, nyitottá válik a másik ember élethelyzete iránt. A társas tanulás folyamatában együttműködve gyűjt információkat, elemez forrásszövegeket, készít bemutatókat, megosztja véleményét, érvel álláspontja mellett. Aktívan részt vesz a köszöntők vagy színjátékszerű népszokások élményszerű elsajátításában, bemutatásában.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanuló megtanulja értékékként kezelni, hogy saját gondolatai kifejezését és mások véleményének befogadását sokféle szempont alapján tudja megvalósítani. Önállóan és a társaival történő együttműködés során alkotója lesz a felfedezett lokális értékeket bemutató leírásoknak, képi illusztrációknak, maketteknek. Kreatív alkotásokat tud létrehozni, valamint alkalmazza a művészi önkifejezés elemeit a tanult népművészeti motívumok és alkotások segítségével a szülőföld értékeinek megörökítése során. Az elsajátított köszöntők, dramatikus népszokások, népdalok, népi játékok megjelenítésében törekszik a hagyományhű előadásmód megtartására.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló nyitottá válik a foglalkozások, mesterségek megismerésére, a munkavégzésben rejlő fejlődési folyamatok, az alkotó tevékenység személyiségfejlesztő hatásának felismerésére. Fejleszti kreativitását, képzeletét, problémamegoldó és mérlegelő gondolkodását a megismert hagyományos munkafolyamatok saját korának munkafolyamataival történő összehasonlító elemzése során. A tanuló felelősséget érez munkavégzésének eredményéért és minőségéért, értékesnek tartja a másokkal való együttműködést.

A következő **tantárgyakkal történő koncentráció** megvalósítása segítheti az ismeretek elsajátítását, elmélyítését: magyar nyelv és irodalom, történelem, földrajz, etika/erkölcsstan, földrajz, ének-zene, vizuális kultúra.

A tananyag elsajátítására lehetőséget teremthetünk témahetek, tematikus hetek, projektnapok keretében is. A Kerettanterv javaslatai:

- A lokális értékek felfedezése: Szülőföldünk értékei
- A közösségi élet működésének megismerése. Pl. közösségi alkalmak: társas munkák, vásár

- Ünnepek a családban és a közösségben: Pl. karácsonyi népszokások

- Hungarikumok

A tantárgy tanítása során fontosnak tartjuk az élménypedagógia módszerének megvalósulását, ezért lehetőséget kívánunk teremteni múzeumlátogatáson való részvételre is.

A hon- és népismeret tantárgy éves alapóraszám: 34 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Az én világom	6
Találkozás a múlttal	20
Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink	8
Összes óraszám:	34

Az egyes témakörök elvárt tanulási eredményei, alapfogalmai:

1. Az én világom

TANULÁSI EREDMÉNYEK: A tanuló

- a.) megtapasztalja a legszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzését;
- b.) megismeri a közvetlen környezetében található helyi értékeket, felhasználva a digitálisan elérhető adatbázisokat is
- c.) nyitottá válik a családi és közösségi értékek befogadására;
- d.) megbecsüli szűkebb lakókörnyezetének épített örökségét, természeti értékeit, helyi hagyományait;
- e.) önálló néprajzi gyűjtés nyomán, digitális archívumok tanulmányozásával bemutatja szülőföldje hagyományos értékeit.

ALAPFOGALMAK: család, rokon, közösség, helyi értékek, helytörténet, mesterség, foglalkozás, norma, épített környezet, természeti környezet, fenntarthatóság

2. Találkozás a múlttal

TANULÁSI EREDMÉNYEK: A tanuló

- a.) érdeklődő attitűdjével erősíti a nemzedékek közötti párbeszédet.
- b.) érvekkel tudja alátámasztani, hogy a természet kínálta lehetőségek felhasználásának elsődleges szempontja a szükségletek kielégítése, a mértéktartás alapelveinek követése.
- c.) megismeri a gazdálkodó életmódra jellemző újrahasznosítás elvét, és saját életében is törekszik ennek megvalósítására.

- d.) tevékenyen részt vesz a kooperatív csoportmunkában zajló együttműködő alkotási folyamatban, digitális források közös elemzésében;
- e.) a feladatok vállalásánál mérlegel, hogy melyek felelnek meg legjobban személyiségének, többféle intelligenciájának.

ALAPFOGALMAK: jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, sparhelt, munkasarok, szentsarok, munkamegosztás;

ünnap, jeles nap, böjt, advent, köszöntő szokások, lucázás, kántálás, betlehemezés, bölcsőske, regölés, aprószentek napi vesszőzés, háromkirályjárás, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villőzés, húsvét, zöldágjárás, komatálküldés, májusfaállítás, pünkösddőlés, pünkösdkirályné-járás, nyári napforduló, kaláka, pásztorünnap, búcsú, gyereklakodalom, leányélet, legényélet, lakodalom;

szántás, vetés, aratás, szüret, szilaj és félszilaj pásztorokodás, fonás, szövés, fonó, ing, gatyka, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtös nap, kenyérsütés, téli étrend, nyári étrend, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó, vásár, körjáték, utánzó játék, eszközös játék, sport jellegű játék, gyermekfolklór, népi játék, kávéház, kaszinó, „korzózás”, polgár, munkás, értelmiség, keresztelő

3. Örökségünk, hagyományaink, nagyjaink

TANULÁSI EREDMÉNYEK: A tanuló

- a.) önálló néprajzi gyűjtés segítségével, digitális archívumok tanulmányozása nyomán be tudja mutatni a néprajzi tájak jellemzőit;
- b.) helyszínekhez kötött példákat tud mondani hazánk természeti értékeire, épített örökségekre;
- c.) nyitottá válik a hazánkban élő nemzetiségek kultúrája iránt.
- d.) meglátja az összefüggést a szülőföldhöz kötődés kialakulása és a lokális értékek megismerése között
- e.) életkorának megfelelő önálló alkotás keretében megjeleníti a magyar tudomány és kultúra eredményeit, a hungarikumokat;
- f.) tiszteletben tartja más kultúrák értékeit.

ALAPFOGALMAK: néprajzi csoport, nemzetiség, néprajzi táj, határainkon túl élő magyarok, szórvány, nemzeti összetartozás, haza, hazaszeretet, hungarikum, világörökség

A tantárgy ismereteinek elsajátításához a **szükséges taneszközöket** a rendelkezésre álló KELLO-lista alapján választjuk ki. Jelenleg Baksa Brigitta: Szülőföldünk című tankönyvét és munkafüzetét használjuk.

A **tovább haladáshoz szükséges minimum követelményeket** a Kerettanterv alapján a fentiekben rögzített „tanulási eredmények” és „alapfogalmak” elsajátítása jelenti.

A tanulók értékelésének lehetséges módjai:

- a.) órai munka
- b.) projektfeladatok elvégzése egyéni feladatként vagy csoportmunkában
- c.) prezentációk készítése
- d.) szóbeli vagy írásbeli felelet

A **tanulók értékelése** 1-5-ös skálán osztályzattal történik, melyet a pedagógus rögzít a Kréta-rendszerben.

A féléves/éves munka **értékeléséhez szükséges minimális osztályzat** számát az iskola Pedagógiai programja rögzíti.